

и насилията, които въ единъ периодъ отъ историята и заслужиха названието на Тероръ. Ние даже не приемаме щото тия ужаси да могатъ да се смятатъ, като едно революционно увлечение, защото това ще бѣдъ равносилно да признаемъ мѣжду тѣхъ една логическа връзка, която не съществува. Всѣка политическа или религиозна страсть може да докара до крайностъ, но никога крайноститѣ не се оправдаватъ отъ самото учение.

Слѣдъ това заявление, което ни развърза рѣцѣтъ за по свободно обсъждане, нека обяснимъ що е билъ Терора. Да обяснимъ едно зло не ще каже да го въхваляваме.

Когато едно общество се обновява, то естествено оскърбява старитѣ понятия и старитѣ интереси; слѣдователно то ще срѣшне силно противяние. И когато това обновляюще се общество е принудено да се бори съ вътрѣшни врагове, когато то е обкръжено съ външни врагове, рѣшени да се противятъ на развитието на реформитѣ му, като не щадятъ нито неприкосновенността на територията му, нито националността му; когато въпроса за самото му съществуване постоянно се мѣрка прѣдъ очитѣ му, когато то се колебае мѣжду побѣдата и смъртта, може ли да искате отъ него да сдържа тревогитѣ и гнѣвътъ си? Той ще извърши геройски подвизи, но неизбежно той ще има и гнѣвни припадѣци. Защо тогава да търсимъ причинитѣ на това явление въ мнимата система на жестокоститѣ, когато сѣки ударъ нанесенъ отъ френския народъ се явява, като единъ отговоръ на ударитѣ нанесени нему отъ противницитѣ му? Като че ли присѣтствуващъ на нѣкой си кървавъ двубой и чувашъ какъ се кръстосватъ и звънятъ сабитѣ.

Отъ самото начало на Роволюцията ние присѣтствуваме при подобно зрѣлище.